

ולא תאמר שדחויי מדיחנא לך בעלמא, אלא תלמוד ערוך הוא בפיו של רבי יוחנן — הא מני אדמון היא! שאמר דין זה.

אמר רב ענן אמר שמואל: טענו הטיין ורצה להמשיך בתביעתו ולתובעו גם שעורין. אך לפני שהמשיך, קרב הנתבע, וכפר ואמר חיטיין אין לך בידי והודה לו בשעורין שחייב לו, (64)

בודקין זאת בית דין: אם מה שקדם והודה בשעורין עשה זאת כמערים, כדי שלא תהיה הודאתו על השעורין הודאה במקצת על טענת חיטיין ושעורין, הרי הוא חייב שבועת מודה במקצת.

ואם כמתכוין לענות לו על טענת החיטיין ולהודות לו על השעורין משום שלדעתו הוא חייב בהן, ולא קפץ להודות בשעורין כדי להיפטר משבועה אלא באמת הוא סבור

איתיביה רבי אבא בר ממל לרבי חייה בר אבא [הסובר שטענו חיטיין ושעורין והודה האחד מהן, פטור].: טענו שחייב לו שור והודה לו בשה, טענו שה והודה לו בשור — פטור. טענו בשור ושה והודה לו באחד מהן — חייב, ומוכח שהודאה באחד משני המינין — מחייבת?!?

אמר ליה: הא מני רבן גמליאל היא, אך רבנן חולקים על כך וסוברים שפטור.

והקשה לו: אי רבן גמליאל אמר ברייתא זו, אפילו רישא כשתובעו שור והודה לו בשה, נמי יהיה כדברי רבן גמליאל שחייב, ומדוע פטור?

אלא הא מני אדמון היא! המצריך הודאה ממין הטענה. אלא סובר שאם תבעו שני מינים שונים והודה לו באחד מהם — חייב.

ונשבע על תביעת החיטים. אולם אם לאו כמערים — פטור משבועת מודה במקצת על החיטים, ואינו נשבע עליהם אלא היסת.

ובסמ"ע כתב דהערמה שייכת יותר כאשר אינו מתחייב ממון. ולכן, רק בתבעו חיטיין וקפץ והודה לו בשעורין, בודקין אם הוא כמערים. אבל, אם קדם והודה בשעורים, הרי אינו מתכוין לפטור עצמו ממון אלא רק משבועה. ובאופן זה לא תולין בהערמה, ופטור בכל גווני. [ומשום כך אין הכל מודים בדבר זה, ולכן הביאו הרמ"א בשם יש אומרים].

והש"ך שם השיג על דבריו וכתב, כיון שגם כאשר מודה בשעורין, הרי כונתו לתת שעורין ולחייב עצמו ממון. ובכל אופן בודקים אם הוא כמערים ומחייבים אותו שבועה. מוכח שלא בהא תליא.

השעורין. ומחמת כן מתחייב בשבועה. וכיון שחל עליו חיוב השבועה, הרי ששוב אינו פוקע מחמת המחילה. כיון שהמחילה, ענין אחר היא. ולפי זה מתורצת קשית הקצות, שאכן מתחייב הוא על פי עצמו, רק שהתובע מוחל לו.

64. הרמ"א בסימן פ"ח סעיף ט"ז כתב שיש אומרים שכך הוא הדין גם אם אפילו קדם והודה בשעורים עוד לפני שתבעו בשעורין, רואים בית דין:

אם עשה זאת כמערים והודה בשעורין כדי שלא יכלול התובע את החיטיין והשעורין באותה הטענה, והודאתו בשעורין תחייבו שבועה על החיטים, ומשום כך קפץ והודה על השעורין וממילא תביעת החיטים היא תביעה נפרדת ואינו עליה אלא כופר הכל — אין מועיל לו,